

گسست نسلی و عوامل دین‌گریزی

گفتاری از مصطفی معین وزیر علوم دولت اصلاحات درباره ویژگی های جمعیت جوان کشور

بعد در فضای جدیدتری قرار می‌گیرند و فضای قبل برای آن‌ها قابل درک نیست. نسل قبل نیز از نظر اجتماعی، اقتصادی به‌روز نیست و گسست بیشتر می‌شود. دنیا، دنیای تحول است و اگر کشوری یک لحظه دچار وقفه و خواب‌آلودگی شود نه‌تنها پیشرفت ندارد بلکه پسرفت هم می‌کند و ما از این نظر در حال از دست دادن فرصت‌ها هستیم. شتاب‌مدرنیزاسیون و شهرنشینی را یکی از مسائل در این گسست باید در نظر گرفت. درحالی‌که پیش از انقلاب ۷۰ درصد جمعیت ایران روستانشین بودند، و ۳۰ درصد شهرنشین، الان این الگو دقیقاً برعکس شده است. در همین روند مدرنیزاسیون دسترسی به فناوری‌های مجازی و شبکه‌های اجتماعی نیز رخ داده و این منجر به این می‌شود که نسل جدید آگاهی جهانی بیشتری پیدا کند و به همین دلیل تفاوت نسلی از نظر سبک زندگی، سیاست، مذهب و حتی موفقیت شغلی تغییر می‌کند. در نسل ما آرزوی یک دانشجو این بود که آخرین رتبه‌های علمی را سپری کند و استاد دانشگاه شود و مهندسی بر جسته باشد، اما نسل جدید جهانی است و به همان لیسانس بسنده می‌کند و می‌خواهد خیلی سریع وارد بازار کار شود. در واقع تعریف موفقیت شغلی نیز در نسل جدید تغییر کرده است.

یک مسئله دیگر تحولات سیاسی و تاریخی است. نسل اول تجربه انقلاب و جنگ تحمیلی را دارد و هویت آن‌ها مبتنی بر ایثار و ایذلولوژی انقلابی است. نسل جدید تجربه انقلاب را ندارد و با مسائلی مانند ایثار و مقاومت تا آخر بیگانه است و منجر به این شده است که ارتباط بین‌نسلی به همین دلیل تضعیف شود. آن‌ها احساس می‌کنند که در جامعه دیده، شنیده و یا فهمیده نمی‌شوند و البته دغدغه‌های معیشتی، آزادی‌های فردی و اجتماعی را نیز دارند.

تغییر در ساختار خانواده مسئله دیگر در گسست بین‌نسلی است. خانواده از جایگاه قبلی خود افول کرده است و آن حالت پدرسالاری دیگر وجود ندارد و یا خیلی ضعیف شده است. استقلال جوانان در انتخاب مسیر زندگی در ازدواج، تحصیل، شغل و... تغییر کرده است. الان شاهد تاخیر در امر ازدواج هستیم، فرزنداوری کمتر شده است و ازدواج سفید و غیررسمی و غیرمشروع حتی عادی شده است. این منجر به ایجاد تنش بین نسل‌ها می‌شود؛ نه ما آن‌ها را قبول داریم و نه آن‌ها ما را قبول دارند. در بسیاری از موارد حرکت از تفاوت‌ها به سمت گسست نسلی آغاز شده و ادامه دارد. مسئله اقتصاد، تورم چهل‌واندی ساله، بیکاری و گرانی مسکن مزید بر علت شده است و باعث ایجاد ناامیدی و بی‌اعتمادی جوانان به ساختارهای موجود شده است و گاهی این نارضایتی و یا ناامیدی تبدیل به تقابل با ارزش‌های نسل‌های قبلی شده است.

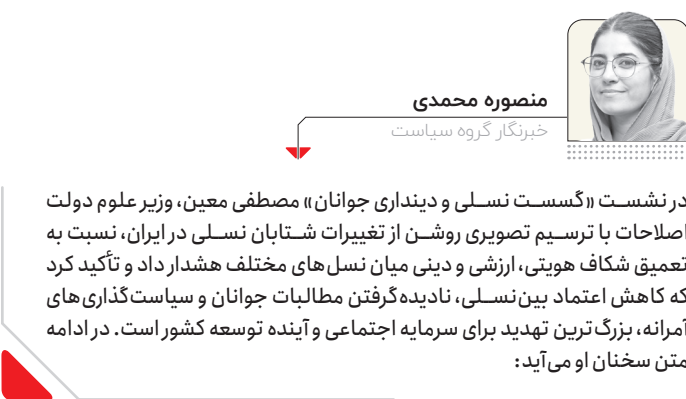
دلیل در حداقل میزان خود قرار گرفته است. این بزرگترین مانع برای توسعه و پیشرفت کشور است و در چنین شرایطی اگر ۱۰۰ برابر هم نفت صادر کنیم، به جای پیشرفت، پسرفت خواهیم داشت و واردکننده خواهیم بود چراکه سرمایه اجتماعی باید شکل بگیرد که آن هم معیارهایی دارد و براساس اعتماد بین‌نسلی، مشارکت جوانان و حضور نیروهای کارآمد است.

▼ تفاوت نسلی و «گسست نسلی»

ما دوواژه «تفاوت نسلی» و «گسست نسلی» را داریم که با همدیگر تفاوت‌هایی دارند. تفاوت نسلی یک پدیده طبیعی، اجتماعی و تاریخی است و قرار بر این نیست که نسل‌های پی‌درپی مانند همدیگر فکر کنند، سبک زندگی یکسان داشته باشند و... چراکه هر نسل در فضای جدیدی متولد شده است. برای مثال در کشور ما نسل اول انقلاب را داشتیم و بعد از آن نسل‌های دیگر هم آمدند و حالا نسل زد را داریم که در اعتراضات اجتماعی نیز نقش اول را دارند. پس از این گروه نسل آلفا را داریم که ویژگی‌های خاصی دارند، خردگرا هستند، آینده‌نگر هستند، جهانی فکر می‌کنند، خلاقیت دارند و به فکر محیط زیست هستند و باید قدر آن‌ها را دانست. این تفاوت نسلی را می‌توان مدیریت کرد و از طریق گفت‌وگو هم‌زبانی با این نسل پیدا کرد. اما آنچه که بد است و ابعاد جهانی دارد که ممکن است در کشور ما مقداری بیشتر هم باشد، گسست نسلی است. این واژه می‌گوید اختلال جدی هویتی، نگرشی، ارزشی و سبک زندگی بین نسل‌ها وجود دارد. احساس بی‌اعتمادی بین نسل‌ها در این مفهوم می‌گنجد و بیگانگی نسبت به نسل قبل و بالعکس هم وجود دارد؛ بدان معنی که هم پدر و مادرها نسبت به نسل قبل بیگانه هستند و هم فرزند با پدر و مادر خود. اینها در گفت‌وگو مشکل دارند، واژه‌های همدیگر را نمی‌فهند و در دنیای خود قرار دارند که همین منجر به این می‌شود که انتقال تجربه انجام نمی‌گیرد.

▼ نسل اول و تجربه انقلاب و جنگ تحمیلی

یکی از حوزه‌های اصلی گسست نسلی نگرش به دین و دینداری است. برای بررسی این مسئله باید نگاهی به زمینه‌های تاریخی و اجتماعی گسست نسلی در ایران امروز داشت. گسست نسلی معمولاً در یک شرایط تحولی که تغییرات پرشتاب فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی رخ می‌دهد، جریان دارد. اینکه در دنیای امروز گسست نسلی بیشتر شده است بدان دلیل است که سرعت تحولات افزایش یافته است. اکنون تحولات علم و تکنولوژی شگفت‌انگیز است و بر آن اساس تحولات اقتصادی، اجتماعی رخ می‌دهد و طبیعی است که نسل‌های

منصوره محمدی

خبرنگار گروه سیاست

در نشست «گسست نسلی و دینداری جوانان» مصطفی معین، وزیر علوم دولت اصلاحات با ترسیم تصویری روشن از تغییرات شتابان نسلی در ایران، نسبت به تعمیق شکاف هویتی، ارزشی و دینی میان نسل‌های مختلف هشدار داد و تأکید کرد که کاهش اعتماد بین‌نسلی، نادیده‌گرفتن مطالبات جوانان و سیاست‌گذاری‌های آمرانه، بزرگ‌ترین تهدید برای سرمایه اجتماعی و آینده توسعه کشور است. در ادامه متن سخنان او می‌آید:

اولین نکته‌ای که در این نشست مطرح خواهم کرد برگرفته از تجربیات و مطالعاتی است که در بر خی از تشکلهای از جمله مؤسسه رحمان، مؤسسه نیکوکاری معین و مؤسسه اخلاق انجام شده است. عنوان صحبت «گسست نسلی و دینداری جوانان» است و باید در مقدمه نکاتی را درباره ویژگی‌های جمعیت جوان کشور بگویم. جمعیت ایران هنوز یک جمعیت جوان است و اخیراً معاون وزارت بهداشت گفتند که میانگین سن جمعیت ایرانی‌ها ۳۵ سال است. در نتیجه اکنون در یک دوره پنجره جمعیتی و در واقع یک دوره طلایی هستیم. بدان معنی که حداکثر جمعیت از گروه جوانان و میانسالانی هستند که در سن اشتغال قرار دارند و از تحصیلات عالی نیز برخوردارند. چراکه بعد از انقلاب تعداد جمعیت دانشجویی آموزش عالی ایران بیش از ۱۵ برابر به دلیل تقاضای ورود به آموزش عالی بیشتر شد و یک توسعه انسانی جدی ایجاد شد. پنجره جمعیتی در کشورهایی که عقلانیت حاکم است و رویکردهای علمی برقرار است، یک فرصت جدی است برای اینکه توسعه رخ دهد. برای نمونه در کشورهای جنوب شرقی آسیا مانند مالزی، سنگاپور، تا حدودی اندونزی از این فرصت استفاده کردند و از یک کشور در حال توسعه در حدود ۳۰ سال قبل حالا به یک کشور توسعه‌یافته تبدیل شدند. اما وضع کشور ما که قهرمان فرصت‌سوزی و سرمایه‌سوزی هستیم چگونه است؟ در کشور ما با این جوانان مستعد و با انگیزه نرخ بیکاری دانش‌آموختگان ۴۰ درصد از بیکاران کشور را تشکیل می‌دهد که دو برابر افرادی است که نرخ بیکاری دارند. ۵۱ درصد از دانش‌آموختگان مرد، بیکار هستند و در میان خانم‌ها این عدد ۶۰ درصد است. اینها سرمایه بزرگی هستند و به همین دلیل است که به صورت سیل آسا شاهد مهاجرت نخبگان هستیم. بنابراین در چنین شرایطی که در یک برهه گسست نسلی هستیم، اعتماد بین‌نسلی کاهش پیدا کرده و سرمایه اجتماعی نیز به همین

وضعیت حجاب قابل تحمل نیست

غلامحسین محسنی‌اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه در ادامه سلسله‌نشست‌های هم‌اندیشانه خود با دانشجویان سراسر ایران، همزمان با روز دانشجو، در دانشگاه زنجان حضور یافت و گفت: «در بحث ناهنجاری‌های اجتماعی و مقوله حجاب، شرایط به گونه‌ای است که قطعاً به این شکل قابل تحمل نیست و همه مسئول هستیم. من مسئولم، شما مسئولید. سران بیشتر از شما اما همه مسئولیم. من به‌عنوان رئیس قوه قضائیه یک سلسله اقداماتی را اتخاذ کرده‌ام، اما چنانچه سایر دستگاه‌ها همراهی نکنند و فقط دستگاه قضایی بخواهد با قوه قهریه وارد شود، کفایت نمی‌کند. در دی‌ماه سال ۱۴۰۱ یعنی پس از وقایع پاییز آن سال، من در جلسه‌ای به‌پر خی از مسئولان ذی‌صلاح هشدار و انداز دادم که باید برای مقوله عفاف و حجاب، تدبیر عاجلی را اتخاذ کرد، چراکه با گذشت زمان، در این عرصه ممکن است تحرکاتی صورت گیرد. در نخستین روزهای فروردین ۱۴۰۲ نیز من دو جلسه را با مسئولان و دست‌اندرکاران مربوطه در حوزه‌های مختلف اعم از سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی و انتظامی برگزار کردم و خطاب به آنان تصریح داشتم که من قوانین و مقررات ناظر بر حوزه عفاف و حجاب را احصاء کرده‌ام و معتقدم با همین قوانین و مقررات موجود می‌توان بالغ بر ۷۵ درصد به توفیق رسید و جلوی ناهنجاری‌ها را سد کرد؛ فی‌المثل تکالیف قانونی اصناف، فراجا و... را در آن جلسات تشریح کردم.» وی در ادامه افزود: «در جریان جلسات مذکور، دستورالعملی ۴ ماده‌ای نیز ابلاغ شد و مقرر شد دستگاه‌های اطلاعاتی به شناسایی جریان‌ات سازمان‌یافته مروج بی‌عفتی و بی‌حجابی و معرفی آنها به دستگاه قضایی مبادرت ورزند و فراجا نیز وفق تکلیف قانونی خود با جرم مشهود در حوزه بی‌عفتی و بی‌حجابی در انتظار عمومی، بر خورند. پس از گذشت مدتی، مقوله‌ی عفاف و حجاب در جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی مطرح شد و من مجدداً تصریح کردم که با همین قوانین و مقررات موجود، می‌توان تا حد قابل توجهی جلوی ولنگاری و بی‌حجابی در انتظار عمومی را گرفت؛ علی‌احوال، در شورای عالی انقلاب فرهنگی، تکلیف بر آن شد که قوه قضائیه در این زمینه لایحه‌ای را ارائه کند. ما در قوه قضائیه با بهره‌گیری از نقطه‌نظرات تخصصی، لایحه‌ای موجز، اما کارآمد و قابل اجرا را که همه جوانب از جمله کرامت بانوان حفظ شود در ۹ ماده پیرامون عفاف و حجاب تدوین کردیم؛ این لایحه به دولت رفت و ۶ ماده دیگر نیز به آن افزوده شد؛ اما مجلس این لایحه ۱۵ ماده‌ای را به ۷۴ ماده تبدیل کرد و رفت و برگشت‌هایی در این زمینه با شورای نگهبان داشت. در نهایت، این مقوله به قانون تبدیل شد، اما هنوز ابلاغ نشده است.»

نسبت «مجلس حداقلی» خلاف قانون اساسی است

محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس به مناسبت روز دانشجو در مراسم «دانشجوی امروز؛ معمار فردا» در جمع دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد حاضر شد و در باره انتقاد یکی از دانشجویان که مجلس را مجلس حداقلی خوانده بود، گفت: «چنین سخنانی و اینکه مثلاً گفته شود یک نماینده مجلس، نماینده مردم نیستند، خلاف قانون اساسی است ضمن اینکه در محیط دانشگاهی نباید چنین صحبت‌هایی شود؛ این که مشارکت پایین است یا به قول یکی از دانشجویان، ۶۰ درصد مردم رأی نمی‌دهند، اشکال است اما این اشکال در جای دیگر است و کسی مانع رأی دادن افراد نشده و درست است که همه ما نسبت به مشارکت پایین مردم در جریان انتخابات دغدغه‌مند هستیم اما باید نکاتی که می‌گوییم مبنا داشته باشد.» وی در ادامه درباره فیلترینگ گفت: «در شورای عالی فضای مجازی یک مصوبه ۳۲ بندی تصویب و ابلاغ شده که در حال پیگیری است و این مصوبه هم حکمرانی در فضای مجازی را دنبال می‌کند و هم خارج شدن واتساپ از فیلتر و بعد از آن تلگرام از جمله این موارد است. اینکه امروز فیلترینگ انجام شود که بالای ۷۰ درصد مردم با فیلترشکن‌ها وارد فضای مجازی می‌شوند را نمی‌پذیریم چراکه باعث آثار ضدامنیتی و ضد اخلاقی برای مردم می‌شود.»

